

A KORAI ISKOLAEELHAGYÁS MEGELŐZÉSE

 crocoos
Előzzük meg a lemorzsolódást!

A CroCooS – Előzzük meg a lemorzsolódást! című nemzetközi projekt célja az iskolai lemorzsolódás megelőzésére irányuló korai jelzőrendszer kidolgozása és kipróbálása. A Tempus Közalapítvány által koordinált projekt keretében iskolai pilot program indult Magyarországon, Szerbiában és Szlovéniában, illetve folyamatos fejlesztés alatt áll két informatikai megoldásokkal támogatott szakmai eszköz – a tudástár és az eszköztár – melyek gyakorlati segítséget nyújthatnak a mindennapi pedagógiai munkában.

Az Európai Unió 2020-ig kidolgozott gazdasági-társadalmi stratégiája (EU2020) öt kiemelt célértéket tartalmaz, melyek egyike a korai iskolaelhagyók arányának európai átlagban 10% alá szorítása. A Központi Statisztikai Hivatal elemzése¹ szerint Magyarországon a korai iskolaelhagyók aránya az ezredforduló és 2010 között csökkenő tendenciát mutatott, de 2011-től ismét emelkedni kezdett. Lényegében elmondható, hogy éves ingadozásokkal ugyan, de 11% körül stagnál azoknak a 18-24 év közötti fiataloknak a száma, akik legfeljebb alacsony végzettséggel rendelkeznek, és az adatfelvétel idején semmilyen képzési formában nem vettek részt.

Az okok és összefüggések² sokfélék lehetnek: jelentős hatása van a családi háttér tényezőnek (kedvezőtlen anyagi helyzet, a szülők tartós munkanélkülisége), de a tudás leértékelődése, az iskolarendszer és a szakmai szolgáltatások területi egyenlőtlensége szintén meghatározó tényezők. Szakértők egyöntetű véleménye szerint a tankötelezettségi korhatár 18-ról 16 évesre való leszállítása is olyan kockázati tényező, mely növelheti a lemorzsolódást, elsősorban a szakiskolákból. A korai iskolaelhagyók tartósan magas száma egyrészt lassítja a gazdasági növekedést, másrészt extra költségeket ró a társadalomra: az aktív munkaerőpiacon elhelyezkedni nem tudó emberek számára

nyújtandó szociális ellátásokhoz hozzáadódhatnak a magas egészségügyi költségek és a társadalmi ellátórendszerrel való függés. A probléma pedig generációról generációra jellemzően újratermelődik. Magyarországon a középfokú végzettséggel nem rendelkező szülők gyermekei 92,7%-ban veszélyeztetettek a szegénység és társadalmi-gazdasági kirekesztettség által, a középfokú végzettségűek gyermekei 43,2%-ban, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők gyermekeinél pedig ez az arány csupán 11,5%. Ehhez képest az uniós átlag mindössze 62,2% a középfok alatti végzettséggel rendelkező szülők esetén, 32,2% a középfokú végzettségűek és 10,5% a felsőfokú végzettségűek körében.

ÚTMUTATÓ – SEGÉDESZKÖZ AZ INTÉZMÉNYI SZINTŰ FEJLESZTÉSHEZ

A CroCooS projekt keretében a pilot programban részt vevő és a kontroll iskolák számára egy intézményi útmutatót készítettünk el a jelzőrendszer iskolai bevezetésének alapvető lépéseiről. Az útmutatóval azon szakemberek munkáját szeretnénk segíteni, akik intézményükben a lemorzsolódás megelőzését célzó korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer kialakításán dolgoznak. A dokumentum célja, hogy segítse a szakpolitikai kísérletben részt vevő szakképző iskolákat támogató mentorok munkáját, illetve

kézikönyv legyen azon kontroll intézmények számára, amelyek mentori támogatás nélkül alkalmazzák a projektben kifejlesztett eszköztárat.

A korai jelzőrendszerek kialakítása az intézményi elhatározás megszületését követően még hosszú időt vesz igénybe. Azonban a CroCooS projekt keretén belül a kísérlet mindössze 18 hónapig zajlik, így ez az intenzíven támogatott és kísért időszak csak egy részét tudja lefedni a teljes fejlesztési folyamatnak. Éppen ezért az útmutató úgy készült, hogy elősegítse az intézményi fenntarthatóságot, és a bevont iskolák képesek legyenek önállóan is azonosítani, hogy hol tartanak az egyes ajánlott lépésekben, és melyek a még fejlesztendő területek.

Az útmutató követi az intézményi szintű korai jelzőrendszer felépítésének ajánlott elveit, bemutatja a jelző- és támogató rendszer definícióját, felsorolja a jelzőrendszer felépítésének alapelemeit és legfontosabb lépéseit, és egy ciklikus folyamatot javasol az iskolai bevezetéshez. Az útmutató egyes fejezetei össze vannak kapcsolva az eszköztárba fejlesztett gyakorlati segédeszközökkel és az elméleti háttéranyagok gyűjteményével, a tudástárral.

Bővebben a projektről:
www.crocoos.tka.hu

ESZKÖZTÁR – GYAKORLATI SEGÍTSÉG A MINDENNAPI PEDAGÓGIAI MUNKÁBAN

Az eszköztár a lemorzsolódás megelőzését célzó gyakorlati megoldások folyamatosan bővülő gyűjteménye. Az eszközök között vannak olyanok, melyek a lemorzsolódást megelőző figyelmeztető jelek azonosítását támogatják adatgyűjtés és megfigyelés által, valamint olyanok, melyek az észlelt jelekhez kapcsolódó egyéni szintű beavatkozásban segítik a pedagógus munkáját. A jelenleg elérhető eszközök tesztelés alatt állnak az érintett iskolákban négy nyelven (az angol mellett a három partnerország nyelvén: magyarul, szerbül és szlovénül). A 2015/2016-os tanévben, valamint a 2016/2017-os tanév első félévébenben megvalósuló kísérleti program zárását követően az eszközöket javítjuk és véglegesítjük.

Az eszközök olyan – az előzetes nemzetközi kutatás során azonosított – témakörökhez kapcsolódnak, melyek összefüggenek a lemorzsolódás problémakörével. Ide tartozik többek között a diákok komplex megismerésére irányuló adatgyűjtés és monitorozás (pl. a hiányzások követésére és a veszélyeztetett diákok beazonosítására), vagy a diákok egyénre szabott támogatási rendszerének, szakmai protokolljainak kidolgozása, továbbá a hatékony tanár-diák kommunikáció és partneri viszony kialakításának ismervei, valamint az iskolai teamépítésre, az ítéletmentes együttműködésre, a hatékony konfliktuskezelésre, a zaklatás vagy bullying visszaszorítására vonatkozó segédanyagok. A kifejlesztett és rendelkezésre álló eszközök a projekt honlapján, regisztráció után érhetőek el a projektbe bevont iskolák számára. A tesztelési folyamat során a honlapon kialakított kommunikációs felületen gyűjtjük a pedagógusok véleményét, javaslatait, kérdéseit azok alkalmazhatóságával, beválásá-

val kapcsolatban. Célunk, hogy a projekt végén, 2017 tavaszán végleges formájában a szélesebb szakmai közönség is ingyenesen birtokba vehesse és sikerrel használhassa az addigra összegyűlt eszközöket.

TUDÁSTÁR – SZAKMAI SEGÉDANYAGOK A LEMORZSOLÓDÁS TÉMÁJÁBAN

A projekt keretében fejlesztés alatt álló *tudástár* további szakmai támogatást nyújt a korai iskolaelhagyás témájában informálódni, tanulni vágyó aktív szakemberek számára. Hosszú távon egy olyan összegző webes felületet – szakmai böngészőt – kívánunk kialakítani, amely a témában eddig készült hazai és nemzetközi kutatási anyagokat, elemzéseket, rövidebb szakmai leírásokat, ajánlásokat, jó gyakorlatokat és módszertani segédleteket szedi csokorba témakörönként. •

A Tudástár jelenleg letölthető elemei (rövid szakmai összefoglalók)

- A korai iskolaelhagyás és lemorzsolódás problémaköre
- Korai jelzőrendszerek az iskolai lemorzsolódás megelőzésére
- Adatgyűjtés
- Hiányzás
- Romló osztályzatok
- Évisméltés
- Unalom
- Magatartásváltozás, depresszió
- Kiközösítés

KORAI JELZŐRENDSZER A TANULÓI TELJESÍTMÉNY NYOMONKÖVETÉSÉRE

Bizonyos tényezők – tanulói jellemzők és magatartásformák – összefüggést mutatnak a korai iskolaelhagyással. E jelek és tünetek ismeretében, azok időben történő felismerésével és megfelelő beavatkozással csökkenthető a tanulók korai kiesése az intézményrendszerből. A projekt keretében egy olyan *korai jelző- és beavatkozási rendszer* fejlesztése is zajlik, mely a mérhető adatokra és a megfigyelhető jelenségekre alapozva beavatkozási módszereket is javasol az érintett pedagógusok és szakemberek számára. Ennek működtetése olyan intézményi és tanári kompetenciákon nyugszik, mint az adatok gyűjtése és feldolgozása, a diákok viselkedésének és háttérben rejlő okoknak az értelmezése, az ehhez igazított megelőző intézkedések kidolgozása és a külső segítség bevonására való készség. Az Európai Bizottság tematikus munkacsoportjának kapcsolódó jelentése rávilágít arra, hogy bár számos korai jelzőrendszer-jellegű program működik Európa szerte, ezek közül valójában egyik sem átfogó, szektorközi együttműködésen alapuló rendszer. Korábbi lapszámunkban egy kapcsolódó cikkben (Pályázati Pávilon, 2015 tavasz) már bemutattunk két európai országban kifejlesztett korai jelzőrendszert: az angliai Sandwellben működtetett NEET indikátort, valamint a dán IPK-kat, ifjúsági pályáorientációs központokat. A CroCoos projektben fejlesztés alatt álló jelzőrendszerbe ezért igyekszünk minél több ezekhez program elemeit és a használatuk során tapasztalt tanulságokat beépíteni a minél hatékonyabb működés érdekében. Természetesen ennek használata szigorú személyiségi jogi aspektusok betartásával lehetséges csak, melyeket a fejlesztés során figyelembe veszünk. •

IBOLYA EMESE
 Tempus Közalapítvány,
 Tudásmenedzsment csoport

1 Statisztikai Tükör: Oktatási adatok 2014/2015, Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1415.pdf

2 European Commission/EACEA/Eurydice/Cedefop, 2014. Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures. Eurydice and Cedefop Report. Luxembourg: Publications of the European Union. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/175EN.pdf